

Львівський національний
медичний університет
імені Данила Галицького
факультет післядипломної освіти
кафедра терапевтичної стоматології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
член-кореспондент
НАМН України
професор М.Р. Гжегоцький

" ___ " _____ 2019 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Для лікарів-інтернів за фахом «Стоматологія» субспеціальність «Терапевтична стоматологія»

робоча навчальна програма складена на основі навчального плану та програми спеціалізації (інтернатури) за фахом «Стоматологія»

Кількість навчальних годин: лекцій – 26;
   семінарські заняття – 60;
   практичні заняття – 206;
   самостійна робота – 130;
Разом – 422 годин. ECTS - 14,06.

Обговорено і затверджено на
засіданні методичної наради кафедри
"02" травня 2019 р., протокол №6
Завідувач кафедри
доцент, к.мед.н. Т.І. Пупін

Обговорено і затверджено на
засіданні методичної комісії ФПДО
"14" травня 2019 р., протокол № 2
Голова методичної комісії
доцент, к.мед.н. О.Є. Січкоріз

Робоча навчальна програма складена на основі типової програми спеціалізації (інтернатури) випускників вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації за фахом “Стоматологія”, затвердженої МОЗ України 10 грудня 2013 року.

Лекцій	26 годин;
Практичних занять	206 годин;
Семінарів	60 годин;
Самостійна робота	130 годин.

Всього по циклу – 422 години

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ
для лікарів-інтернів за фахом “СТОМАТОЛОГІЯ”
на кафедрі терапевтичної стоматології ФПДО

№	Назва теми	К-ть год.	Лектор
1	Сучасні погляди на етіологію, патогенез карієсу. Сучасні методи діагностики та лікування.	2	Доц. Мороз К.А.
2	Діагностика і вибір методу лікування пульпіту на основі патогенетичних особливостей різних форм запалення	2	Доц. Пупін Т.І.
3	Періодонтит: етіопатогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування та профілактика. Ендодонтичний інструментарій. Матеріали для заповнення кореневих каналів.	2	Доц. Мінько Л.Ю.
4	Некаріозні ураження зубів, що виникають після прорізування.	2	Доц. Немеш О.М.
5	Методи корекції дисколорацій твердих тканин зубів.	2	Доц. Виноградова О.М.
6	Нові пломбувальні матеріали і адгезивні системи. Алгоритми їх застосування у сучасній терапевтичній стоматології.	2	Доц. Гнідь Р.М.
7	Сучасні погляди на етіологію, патогенез патології тканин пародонта. Ідіопатичні хвороби тканин пародонта, клініка, диференційна діагностика, лікування, профілактика.	2	Доц. Годована О.І.
8	Хірургічні та ортопедичні методи лікування захворювань пародонту.	2	Доц. Шилівський І.В.
9	Виразково-некротичні ураження слизової оболонки. Діагностика і лікування.	2	Доц. Гонта З.М.
10	Зміни слизової оболонки при інфекційних захворюваннях та хворобах системи крові.	2	Доц. Мінько Л.Ю.

11	Передракові захворювання слизової оболонки порожнини рота.	2	Доц. Слаба О.М.
12	Фізичні методи діагностики і лікування в стоматології.	2	Доц. Риберт Ю.О.
13	Променева діагностика в стоматології.	2	Доц. Слаба О.М.

Всього:	26 годин лекцій
Пупін Т.І.	- 2 год.
Риберт Ю.О.	- 2 год.
Мороз К.А.	- 2 год.
Немеш О.М.	- 2 год.
Виноградова О.М.	- 2 год.
Шилівський І.В.	- 2 год.
Гонта З.М.	- 2 год.
Годована О.І.	- 2 год.
Гнідь Р.М.	- 2 год.
Слаба О.М.	- 4 год.
Мінько Л.Ю.	- 4 год.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
для лікарів-інтернів за фахом “СТОМАТОЛОГІЯ”
на кафедрі терапевтичної стоматології ФПДО**

№	Назва теми	К-ть год
1	Організація стоматологічної допомоги. Діючі нормативно-правові акти.	2
2	Облікова і звітна документація в стоматології.	2
3	Диспансеризація в стоматології.	2
4	Загальні та спеціальні методи обстеження в стоматології.	2
5	Електроодонтометрія в диференційній діагностиці стоматологічних захворювань.	2
6	Амбулаторне знеболення в стоматології. Демонстрація методик знеболення і їх засвоєння.	2
7	Невідкладні стани в стоматологічній практиці. Діагностика та надання допомоги.	2
8	Сучасні уявлення про етіологію та патогенез карієсу. Класифікація карієсу.	2
9	Клініка різних форм карієсу та їх диференційна діагностика.	2
10	Місцеве хірургічне та медикаментозне лікування карієсу.	2
11	Загальне лікування карієсу. Профілактика карієсу.	2
12	Помилки та ускладнення в діагностиці та лікуванні карієсу зубів.	2
13	Етіологія та патогенез пульпітів. Класифікація, клініка, диференційна діагностика різних форм пульпітів.	2
14	Кофердам і його використання в ендодонтії. Основний ендодонтичний інструментарій.	2
15	Методика апекслокації в ендодонтії.	2

16	Основні методики підготовки кореневого каналу до ендодонтичного лікування.	2
17	Основні медикаментозні засоби, що застосовують в протоколі іригації, для антисептичних пов'язок корневих каналів. Кровозупинні препарати.	2
18	Ургентна допомога при гострих формах пульпітів. Тактика лікаря.	2
19	Лікування пульпітів консервативним методом. Кальцієвмісні препарати для прямого і непрямого покриття пульпи.	2
20	Вітальний та девітальний методи лікування пульпітів. Основні медикаментозні засоби для знеболення, антимікробної дії і девіталізації пульпи.	2
21	Способи пломбування кореневого каналу.	2
22	Особливості ендодонтичного лікування зубів з "проблемними" корневими каналами.	2
23	Класифікація. Клініка, діагностика, диференційна діагностика періодонтитів.	2
24	Основні медикаментозні засоби, що застосовують для розпломбування та антисептичних пов'язок корневих каналів.	2
25	Лікування гострих форм періодонтитів.	2
26	Лікування хронічних форм періодонтитів.	2
27	Методика застосування стандартних анкерних штифтів та скловолоконних систем.	2
28	Відновлення зубів після ендодонтичного лікування.	2
29	Гіпоплазія емалі. Етіологія, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
30	Гіперплазія емалі. Клініка, діагностика, лікування.	2
31	Ендемічний флюороз. Клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
32	Аномалії розвитку та прорізування зубів. Клініка, діагностика, лікування.	2
33	Спадкові порушення розвитку зубів. Клініка, діагностика, лікування.	2
34	Пігментації зубів, нальоти. Клініка, діагностика, лікування.	2
35	Стирання твердих тканин зубів. Клініка, діагностика, лікування.	2
36	Клиноподібний дефект. Клініка, діагностика, лікування.	2
37	Ерозія зубів. Клініка, діагностика, лікування.	2
38	Некроз твердих тканин зубів. Клініка, діагностика, лікування.	2
39	Травми зубів. Клініка, діагностика, лікування.	2
40	Гіперестезія зубів. Гідродинамічна теорія гіперестезії. Класифікація, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
41	Класифікації та загальна характеристика пломбувальних матеріалів. Сучасні матеріали для пломбування.	2
42	Бондингові системи для емалі та дентину. Адгезивна техніка реставрацій.	2
43	Пряма естетична реставрація зубів світлотвердіючими композитами	2
44	Реставрація зубів із використанням методу "закритого та відкритого сендвіча"	2
45	Можливі помилки та ускладнення при проведенні реставрації зубів	2
46	Етіологія та патогенез захворювань пародонту. Класифікація захворювань пародонту.	2
47	Спеціальні методи обстеження при захворюваннях пародонту.	2
48	Клініка, діагностика, диференційна діагностика катарального гінгівіту. Лікування.	2
49	Клініка, діагностика, диференційна діагностика виразкового гінгівіту. Лікування.	2
50	Клініка, діагностика та диференційна діагностика гіпертрофічного гінгівіту. Лікування.	2
51	Пародонтит. Етіологія, патогенез. Зв'язок з загальними захворюваннями.	2
52	Мікробна флора при патологічних процесах в порожнині рота. Пародонтопатогенні штами мікроорганізмів.	2
53	Локальний пародонтит. Клініка, діагностика, диференційна діагностика.	2

54	Генералізований пародонтит початкового-I ступеня важкості. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, рентгенсимптоматика.	2
55	Генералізований пародонтит II ступеня важкості. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, рентгенсимптоматика.	2
56	Генералізований пародонтит III ступеня важкості. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, рентгенсимптоматика.	2
57	Поняття про ендопародонтальний синдром.	2
58	Агресивні форми пародонтитів. Особливості клініки, диференційна діагностика. Особливості лікування.	2
59	Пародонтоз. Етіологія, патогенез. Зв'язок з фоновою патологією.	2
60	Спеціальні методи обстеження при пародонтозі.	2
61	Ідіопатичні захворювання. Клініка, діагностика.	2
62	Пародонтоми. Клініка, діагностика.	2
63	Методи комплексного лікування захворювань пародонту.	2
64	Фармакотерапія захворювань пародонту.	2
65	Хірургічні методи лікування захворювань пародонту. Методики кюретажу. Метод направленої регенерації тканин.	2
66	Покази та особливості проведення клаптевих операцій. Методика проведення.	2
67	Тимчасове ортопедичне лікування захворювань пародонту.	2
68	Профілактика захворювань пародонту. Професійна та індивідуальна гігієна порожнини рота.	2
69	Організація пародонтологічної допомоги населенню. Диспансеризація пародонтологічних хворих. Підтримуюча терапія в пародонтології.	2
70	Принципи діагностики та складання індивідуального плану при захворюваннях слизової оболонки порожнини рота (СОПР).	2
71	Травматичні ураження слизової оболонки порожнини рота. Клініка, діагностика. Лікування.	2
72	Вірусні захворювання слизової оболонки порожнини рота. Клініка, діагностика.	2
73	Лікування вірусних захворювань слизової оболонки порожнини рота.	2
74	Клініка та діагностика алергічних захворювань СОПР. Лікування алергічних захворювань слизової оболонки порожнини рота.	2
75	ВІЛ-інфекція та СНІД. Прояви в порожнині рота. Тактика лікаря-стоматолога.	2
76	Специфічні інфекції, прояви в порожнині рота (дифтерія, скарлатина, туберкульоз, лепра, сифіліс, гонорейний стоматит тощо). Діагностика, лікування.	2
77	Мікози, клініка та діагностика. Лікування та профілактика.	2
78	ХРАС. Клініка, діагностика. Лікування ХРАС.	2
79	Багатоформна ексудативна еритема. Етіологія, патогенез, патоморфологія, клініка, діагностика, лікування.	2
80	Міхурниця, пемфігоїд. Клініка та діагностика. Особливості лікування міхурниці та пемфігоїду.	2
81	Червоний плесканий лишай, клініка та діагностика, особливості лікування	2
82	Червоний вовчак, клініка та діагностика, особливості лікування.	2
83	Аномалії язика, клінічні прояви. Самостійні і неврогенні захворювання язика. Лікування захворювань язика.	2
84	Захворювання губ. Етіологія, основні принципи лікування та профілактики.	2
85	Ексфоліативний та актинічний хейліти. Клініка, діагностика.	2
86	Метеорологічний хейліт, хронічна тріщина губи. Клініка, діагностика.	2
87	Контактний алергічний хейліт, екзематозний хейліт, атопічний хейліт. Клініка, діагностика.	2
88	Гландулярний хейліт. Клініка, діагностика, лікування.	2
89	Лімфедематозний макрохейліт, гранулематозний хейліт Мішера, синдром Мелькерсона-Розенталя. Клініка, діагностика.	2

90	Зміни слизової оболонки порожнини рота при екзогенних інтоксикаціях.	2
91	Зміни слизової оболонки порожнини рота при захворюваннях травного каналу.	2
92	Зміни слизової оболонки порожнини рота при серцево-судинній патології.	2
93	Зміни слизової оболонки порожнини рота при ендокринних захворюваннях.	2
94	Зміни слизової оболонки порожнини рота при хворобах крові і кровотворних органів.	2
95	Зміни слизової оболонки порожнини рота при гіпо- та авітамінозах.	2
96	Зміни слизової оболонки порожнини рота при колагенозах.	2
97	Засоби фармакотерапії для місцевого та загального лікування захворювань СОПР.	2
98	Гігієнічний догляд за ротовою порожниною при захворюваннях СОПР.	2
99	Передракові захворювання. Етіологія, клініка, діагностика. Лікування та профілактика передракових захворювань.	2
100	Використання лазерів у стоматології.	2
101	Використання ультразвуку для лікування стоматологічних захворювань.	2
102	Курортотерапія в комплексному лікуванні та профілактиці основних стоматологічних захворювань.	2
103	Проведення профілактичних оглядів особового складу військових частин та підрозділів та виявлення і облік осіб, які потребують санації ротової порожнини.	2

Всього

206 годин

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРІВ
для лікарів-інтернів за фахом “СТОМАТОЛОГІЯ”
на кафедрі терапевтичної стоматології ФПДО

№	Назва теми	К-ть год.
2.1.1.	Особливості обстеження та сучасні методи діагностики у хворих на карієс. С.1	2
2.1.2.	Диференційна діагностика карієсу. С.2	2
2.1.3.	Сучасні методи лікування карієсу. С.3	2
2.1.4.	Помилки й ускладнення в діагностиці та лікуванні карієсу. С.4	2
2.2.1.	Особливості обстеження та сучасні методи діагностики у хворих на пульпіт. С.5	2
2.2.2.	Диференційна діагностика пульпітів. С.6	2
2.2.3.	Сучасні методи і засоби лікування пульпітів. С.7	2
2.2.4.	Помилки й ускладнення в діагностиці та лікуванні пульпітів. Їх запобігання та усунення. С.8	2
2.3.1.	Особливості обстеження та сучасні методи діагностики у хворих на періодонтит. С.9	2
2.3.2.	Диференційна діагностика періодонтитів. С.10	2
2.3.3.	Сучасні методи і засоби лікування періодонтитів. С.11	2
2.3.4.	Помилки й ускладнення в діагностиці та лікуванні періодонтитів. Їх запобігання та усунення. С.12	2

2.4.1.	Травматичні ушкодження зубів С.13	2
2.4.2.	Диференційна діагностика некаріозних уражень зубів, що виникають після прорізування С.14	2
2.5.1.	Адгезивна техніка реставрації зубів. С.15	2
2.5.2.	Помилки й ускладнення в застосуванні сучасних пломбувальних матеріалів. С.16	2
2.6.1.	Методи обстеження хворих із патологією тканин пародонта. С.17	2
2.6.2.	Диференційна діагностика захворювань тканин пародонта. С. 18	2
2.6.3.	Принципи та методи комплексного лікування захворювань тканин пародонта. С.19	2
2.6.4.	Помилки в діагностиці та лікуванні хворих із патологією тканин пародонта. С.20	2
2.6.5.	Профілактика хвороб тканин пародонта. Диспансеризація хворих із патологією тканин пародонта. С.21	2
2.7.1.	Класифікація захворювань СОПР. Елементи ураження. С.22	2
2.7.2.	Особливості обстеження хворих із патологією СОПР. С.23	2
2.7.3.	Травматичні стоматити С.24	2
2.7.4.	Фізичні методи та використання природних факторів середовища (курортотерапія) в терапії захворювань пародонта та СОПР. С.25	2
2.7.5.	Вади і захворювання язика. С.26	2
2.7.6.	Ускладнення лікарської терапії в стоматологічній практиці. С.27	2
2.7.7.	Помилки і ускладнення в діагностиці та лікуванні хвороб слизової оболонки порожнини і рота. С.28	2
2.8.1.	Фізичні методи в комплексному лікуванні основних стоматологічних захворювань. Помилки і ускладнення в застосуванні фізичних методів діагностики і лікування. С.29	2
2.9.1.	Сучасні методи променевої діагностики в стоматології С.30	2

Всього

60 год

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
для лікарів-інтернів за фахом “СТОМАТОЛОГІЯ”
на кафедрі терапевтичної стоматології ФПДО

№	Назва теми	К-ть ГОД
1	Загальне знеболення. Показання та протипоказання в стоматології.	2
2	Комбіновані способи загального знеболення.	2

3	Інтенсивна терапія в умовах амбулаторної стоматологічної практики.	2
4	Ортопантомографія. Покази. Найчастіші помилки. Діагностика на підставі ОПТГ.	2
5	Конусно-променева комп'ютерна томографія. Покази. Діагностика на підставі КПКТ.	2
6	Класифікація ранніх проявів карієсу (Г. Маунт, 1999)	2
7	Еволюція методів препарування твердих тканин (профілактичне розширення, біологічної доцільності, мінімально інвазивного втручання).	2
8	Ремінералізуюча терапія. Сучасні ремінералізуючі засоби.	2
9	Будова та функції пульпи зуба. Основні етіологічні фактори запалення пульпи.	2
10	Класифікації захворювань пульпи зуба (за Гоффунгом, в модифікації О. С. Яворської та Л. І. Урбанович; МКХ-10). Класифікації анатомічної будови кореневих каналів (за Weine, за Vertucci).	2
11	Проблеми, які виникають при створенні ендодонтичного доступу, методи визначення локалізації вічок кореневих каналів.	2
12	Очистка та формування кореневих каналів сучасними методами.	2
13	Вибір сучасних технологій і матеріалів для проведення ендодонтичного лікування.	2
14	Обтурація кореневих каналів сучасними методами.	2
15	Будова та функції періодонту.	2
16	Етіологія, патогенез періодонтитів.	2
17	Повторна ревізія кореневих каналів. Покази. Оцінка ризиків.	2
18	Діагностика та лікування різних видів резорбції кореня.	2
19	Поєднання ендодонтичної та пародонтологічної патологій.	2
20	Покази до збереження чи видалення зуба.	2
21	Класифікація некаріозних уражень.	2
22	Причини виникнення ендемічного флюорозу.	2
23	Засоби і методи відбілювання зубів.	2
24	Особливості медикаментозних і токсичних уражень твердих тканин зубів, лікування.	2
25	Види склоіономерних цементів: основний склад, механізми твердіння, властивості та покази до застосування. Цементи подвійного твєдіння. Загальна характеристика.	2
26	Композитні матеріали: класифікація, основний склад, механізми твердіння. Компомери та ормокери. Загальна характеристика. Реставрація зубів із використанням методу "листяної реставрації"	2
27	Група матеріалів «замінники дентину» : SDR (Dentsply), Biodentine (Septodont) тощо. Загальна характеристика.	2
28	Механізми з'єднання композитів з емаллю та дентином. Покоління адгезивних систем. Їх характеристика.	2
29	Матеріали для одержання металевих пломб. Матеріали для виготовлення вкладок. Властивості, застосування.	2
30	Будова та функції пародонту.	2
31	Фактори вірулентності пародонтопатогенів.	2
32	Класифікація кісткових кишень.	2
33	Класифікація горизонтальних дефектів фуркацій.	2
34	Інструменти для видалення зубних нашарувань: скейлери, імплакери,	2

	універсальні та зоноспецифічні кюрети.	
35	Ультразвукові системи для видалення зубних нашарувань. Їх види та особливості роботи.	2
36	Антибактеріальні препарати та антибіотики в терапії генералізованого пародонтиту. Покази, протипокази до їх застосування.	2
37	Методи хірургічного лікування захворювань пародонту та покази до їх проведення.	2
38	Передопераційний та післяопераційний супровід пацієнтів.	2
39	Операція гінгівотомії, покази і протипокази.	2
40	Операція гінгівектомії, покази і протипокази.	2
41	Остеотропні препарати, що використовують при хірургічному лікуванні пародонтиту.	2
42	Клініка, діагностика та рентгенсимптоматика пародонтозу. Диференційна діагностика пародонтозу.	2
43	Постійне ортопедичне лікування захворювань пародонту.	2
44	Ураження слизової оболонки порожнини рота при гострих інфекціях	2
45	Виразкові ураження слизової оболонки порожнини рота. Клініка, діагностика.	2
46	Особливості лікування виразкових уражень слизової оболонки порожнини рота	2
47	Алергічні захворювання слизової оболонки порожнини рота. Загальні питання, патогенез, класифікація	2
48	Лікування та профілактика алергічних захворювань СОПР	2
49	Псевдомембранозний кандидоз. Атрофічний кандидоз.	2
50	Гіперпластичний кандидоз. Клініка, діагностика та диференційна діагностика.	2
51	Лікування та профілактика кандидозів слизової оболонки порожнини рота.	2
52	Синдром Бехчета. Клініка, діагностика.	2
53	Лікування синдрому Бехчета.	2
54	Загальні методичні підходи до лікування захворювань СОПР.	2
55	Фізичні методи лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота.	2
56	Неперервний постійний електричний струм в методиках гальванізації та електрофорезу.	2
57	Імпульсні струми низької напруги та частоти, їх застосування в лікуванні стоматологічних хворих.	2
58	Змінні струми та електромагнітні поля високої частоти, їх застосування в стоматології.	2
59	Масажі (гідро-, вібро-, вакуум-, авто-)	2
60	Пелоїдотерапія у лікуванні стоматологічних захворювань.	2
61	Світлотерапія у лікуванні стоматологічних захворювань.	2
62	Застосування кріотерапії та гіпотермії в стоматології.	2
63	Бальнеотерапія	2
64	Виявлення та направлення в лікувальні заклади осіб з травмами і захворюваннями щелепно-лицевої ділянки, які потребують стаціонарного лікування та диспансерного спостереження.	2
65	Надання амбулаторної терапевтичної стоматологічної допомоги військовослужбовцям.	2

Всього

130 год.

Список літератури

1. Анисимова И.В. Клиника, диагностика и лечение заболеваний слизистой оболочки рта и губ / И.В. Анисимова, В.Б. Недосека, Л.М. Ломиашвили // М.: Медицинская книга, 2008. – 436 с.
2. Барер Г.М. Терапевтическая стоматология. Заболевания слизистой оболочки полости рта: учебник: в 3 ч. — М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. — Ч. 3. — 256 с.
3. Білоклицька Г. Ф. Сучасні пломбувальні матеріали та методи їх використання в терапевтичній стоматології: навчальний посібник / Г. Ф. Білоклицька, О. В. Ашаренкова, О. В. Копчак; за ред. Г. Ф. Білоклицької; Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, Асоціація лікарів-пародонтологів України. – К.: Асканія, 2013. – 143 с.
4. Борисенко А.В. Практична пародонтологія / А.В. Борисенко – К., 2011. – 472с.
5. Борк К., Бургдорф В., Хеде Н. Болезни слизистой оболочки полости рта и губ. Клиника, диагностика и лечение. Атлас и руководство: пер. с нем. — М.: Мед. лит., 2011. — 448 с.
6. Боровский Е.В. Заболевания слизистой оболочки полости рта и губ / Е.В. Боровский, А.Л. Машкиллейсон // М.: МЕДпресс, 2001. – 320 с.
7. Виноградова Т.Ф. Атлас по стоматологическим заболеваниям у детей / Т.Ф. Виноградова // Уч. Пособие. – М.: МЕДпресс-информ, 2007. – 166 с.
8. Годована О.І. Захворювання пародонту (гінгівіт, пародонтит, пародонтоз). Навчальний посібник для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закладів (факультетів післядипломної освіти. - Львів–Тернопіль:Джура,2009. – 200 с.
9. Грудянов А.И. Заболевания пародонта / А.И. Грудянов // М.: Медицинское информационное агентство, 2009. - 336 с.
10. Данилевський М.Ф. Терапевтична стоматологія. Методи обстеження хворого / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, Л.Ф. Сідельникова, О.Ф. Несин – Київ: Медицина, 2007. – Т.2. – 408с.

11. Данилевський М.Ф. Терапевтична стоматологія. Захворювання пародонта / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, М.Ю. Антоненко, Л.Ф. Сідельникова, О.Ф. Несин – Київ: Медицина, 2007. – Т.3. – 616с.
12. Данилевський М.Ф. Терапевтична стоматологія. Захворювання слизової оболонки порожнини рота // М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко, Л.Ф. Сідельникова, О.Ф. Несин, Ж.І. Рахній – Київ: Медицина, 2007. – Т.4. – 640с.
13. Дмитриева К.С. Пародонтит / К.С. Дмитриева – М.: МЕДпресс-информ, 2007. – 207с.
14. Дубровина Е.В. Местная анестезия в стоматологии. Атлас / Е.В. Дубровина – Полтава, 2010. – 487с.
15. Заболотний Т.Д. Генералізований пародонтит / Т.Д. Заболотний, А.В. Борисенко, А.В. Марков, І.В. Шилівський // -Львів: ГалДент -2011.-240с.
16. Заболотний Т.Д. Запальні захворювання пародонту / Т.Д. Заболотний, А.В. Борисенко, Т.І. Пупін // - Львів: ГалДент -2013.-240с.
17. Иванова Е.Н. Заболевания слизистой оболочки полости рта / Е.Н. Иванова // Учебное пособие. – Ростов: Феникс, 2007. – 252 с.
18. Казанцева И.А. Острый и рецидивирующий герпетический стоматит у детей / И.А. Казанцева // Вестник ВолГМУ. - 2007. - № 2. - С. 10-16.
19. Калюжна Л.Д., Білоклицька Г.Ф. Хвороби шкіри обличчя, слизової оболонки ротової порожнини та червоної облямівки губ / навч. посіб. - К.: Грамота, 2007. - 280 с.
20. Кононенко Ю.Г. Клінічний довідник лікаря стоматолога загального профілю. Клініка, діагностика, методи лікування / Ю.Г. Кононенко, М.М. Рожко – К.: «Medbooksa», 2012. – 348с.
21. Куроєдова В.Д. Проблеми ВІЛ/СНІДу в стоматології. Навчальний посібник / В.Д. Куроєдова та ін. – Полтава, 2004. – 93с.
22. Лангле Р.П. Атлас захворювань полости рта / Р.П. Лангле, К.С. Миллер // Уч.пособие. – М.: МЕДпресс-информ, 2008. – 224 с.

23. Ласкарис Джордж. Лечение заболеваний слизистой оболочки рта / Джордж Ласкарис // Пер. с англ. – М.: МЕДИНФОРМАГЕНСТВО, 2006. – 300 с.
24. Лукиных Л.М. Болезни полости рта / Л.М. Лукиных // Н.Новгород: изд-во Нижегородской государственной медицинской академии, 2004. – 493 с.
25. Луцкая И.К. Заболевания слизистой оболочки полости рта / И.К. Луцкая // М.: Медицинская литература, 2007. – 288 с.
26. Максименко П.Т. Затруднения и ошибки в диагностике заболеваний слизистой оболочки полости рта, губ, языка / П.Т. Максименко, А.П. Шейко – Полтава, 2012. – 120с.
27. Мороз К.А. Карієс і некаріозні ураження твердих тканин зубів. Навчальний посібник для лікарів-інтернів за фахом «Стоматологія» для вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації з грифом МОіН України (лист №1/11-486 від 04.02.2010 р.) / К.А. Мороз // Нова книга. Вінниця, 240 с.
28. Николаев А.И. Практическая терапевтическая стоматология. Издание 8 / А.И. Николаев, Л.М. Цепов – М: МЕДпресс-информ, 2008. – 960с.
29. Павленко О.В. Довідник з ендодонтії / О.В. Павленко, Ю.М. Беличенко, Т.М. Волосовець, С.В. Аль-Алавні – Сімферополь: Н. Оріанда, 2010. – 326с.
30. Пародонтология / Герберт Ф. Вольф, Эдит М. Ратейцхак, Клаус Ратейцхак; Пер. с нем.; Под ред. проф. Г.М. Барера. – М.: МЕДпресс-информ, 2008. – 548 с.
31. Попруженко Т.В. Профилактика основных стоматологических заболеваний / Т.В. Попруженко, Т.Н. Терехова – М: МЕДпресс-информ, 2009. – 464с.
32. Рабинович О.Ф. Рецидивирующий герпетический стоматит / О.Ф. Рабинович, И.М. Рабинович, И.Н. Разживина // М. : ГЭОТАР-Медиа, 2005. - 64 с.
33. Скрипник І.М. Невідкладні стани у стоматологічній практиці: навч. посіб. / І.М. Скрипник, П.М. Скрипников, Л.Я. Богашова, О.Ф. Голко – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – 224с.

34. Скрипников П.М. Стандарти надання стоматологічної допомоги населенню України. Терапевтична стоматологія / П.М. Скрипников, Л.Г. Павленко, Д.Р. Шиленко, Ю.І. Мастеров – Полтава, 2009. – Том 1 – 157с.
35. Скрипников П.М. Ураження шкіри обличчя та слизової оболонки порожнини рота вірусом простого герпесу I типу (клінічні прояви, діагностика, методи лікування, профілактика): навч. пос. / П.М. Скрипников, К.Є. Іщейкін, І.П. Кайдашев та ін. - Полтава: ТОВ «АСМІ». 2013.- 84 с.
36. Скрипникова Т.П. Клическая эндодонтия / Т.П. Скрипникова, П.Н. Скрипников – Полтава, 2009. – 35с.
37. Терапевтична стоматологія / за редакцією проф. Нікулишина А.К. – Полтава: Дивосвіт, 2005. – Т1. – 309с.
38. Терапевтична стоматологія / за редакцією проф. Нікулишина А.К. – Полтава: Дивосвіт, 2007. – Т2. – 304с.
39. Хоменко Л.А. Профилактика стоматологических заболеваний / Л.А. Хоменко – К.: «Книга плюс», 2007. – 128с.
40. Цветкова- Аксамит, Л.А. Заболевания слизистой оболочки рта и губ / Л.А. Цветкова-Аксамит, С.Д. Арутюнов, Л.В. Петрова [и др.] // Уч. Пособие, 3-е издание. - М.: МЕД пресс-информ, 2009. – 201 с.
41. Шинкевич В.І., Кайдашев І.П. Карієс зубів: навчальний посібник / В.І. Шинкевич, І.П. Кайдашев – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2011. – 98с.
42. Camargo P.M. The use of free gingival grafts for aesthetic purposes / P.M. Camargo, P.R. Melnick, E.B. Kenney // Periodontology 2000. - 2001. - Vol. 27. - P. 72-96.
43. Cohen E.S. Atlas of cosmetic and reconstructive periodontal surgery / E.S. Cohen // 3rd edition. - BC Decker Inc., 2007.